

دوو کډمه له چیر کی منا لا نهی نهوزاد شخا نی. ستار ئحم د

زمانی مندا هنده سانا نیه، هر کسک بیهوت شاعر یاخود چیرک، بده میانه وه بنووسات و سهرکه وتووبت. منا جیهان کی جودایه له دونیای دهره وه، شاعر و چیرکیان یاسا و رسای خی هیه. لرهو لهو ههوان دان دهبینین، تادهیهک توانیویانه شتک بخه نه سهر ئهم دنیا قشیله یه، منان به چندی چیرک یاخود شاعر شادمان بکن، بهام تا چند توانیویانه خزمه تکی ئهوت به منان بکن، که له رووی پهره ورده و سایکل ژیهه ته وه کاریگری چاکی له سهریان هبت. ئهمه پرسیارکه و وهامدانه وهی هروا له خا چنگ ناکه وبت. دیاره زرجار نامیلکه شاعر منان دهبینین، بهزری باس له پهره ورده و خاک و دایک و قوتابخانه و مامستا و باخچی ساوایان و چنتی ههسوکه وتی منان و چوون بخوا نندنگا و بابه تگه لی لهو شوه یه دهکات. بهام تا ئستا منان له شاعر و چیرک تا دهبیهک ببهشن و تینووی ئهم دنیا جوانه ی ئه ده بن.

ئهم ههوهی کاک نهوزادیش شایانی ستایشه، بیهه زمکرد له کتبی (گو و ئاسک و ههنگ) بهرچنه یهک هه بژرم و به چند چیرک کدا بچمه وه، بزائم تا چند بابه تهکانی تینووتی تاسه ی دی منان ده شکمن و له خزمه تی ئهم توژهی کډمه دان.

که نهوهی دوا رژی ئهم میلله تن. له چیرکی (زهوی و ئاسمان) دا باس له هاوتی دهکات که کهروشکک حزی به هاوتی قهله ههشکه و دهیهوت له وهرزکی به هاردا به کاوه ژوو له ناو گژوگیای چیا هندهکانی کوردستاندا گهمه بکن و پشوویهکی لبده نه وه، بهام قهله ههشکه ازی ناب و نایه و له گه نابووتکی وهکو کهروشکدا کاتی خی به فی بدات و گوایه، ئه و باداره و له ئاسمان نه ب ناهه و ته وه، ئه وک بتوانت ئاسمان تهی بکات و پشووی بای به شینایی ئاسمان تراو ب، چ پویستی به کهروشککه به قونه قون یا به یا بب. بیه وهامی ئه وه یه له خی ناگرت له سهر زهوی له گه یدا گهمان بکات. کهروشکه زرنکه که پی دهت ئهمه ی تی ده یی مه حاه و ئهم گهمه و ئاره زووه تا سهر ب ت ناچته سهر، چونکه ئهمه هه موومان پویستمان به خا که له و شدا نه ب ناتوانین پشووی یه کجاره کی بده یین. قهله ههشکه له سهر که له پووتی و نابووتی و لووت بهرزی خی به رده وام ده ب، هر ده ف بهام کهروشکه که دهزان ئهم خ بهزلزانی نهی تا سهر ناب، ماوهی رژیکی ب داده ن.

قهله هشه که ده فټ هه تا با هکانی بیهټز ده بټ، تینوټی پهریشانی ده کات بټ هټش ده که وټ ته ناو دارستان کی چټ هوه، لقه دار کی تیژ ده چټ به سکیاو ده یکوژ.

لټ ره دا چیر کنووس: ئاماژه به وه ده دات نابټ ئینسان له هاوهټانی خټی جیا بکاته وه و، خټی به گه وره تر بزانی، زټدی خټی که خاکه له بیر بکات. چونکه ئه نجام وهك ئه م قهله هشه که له ئټسك و پروسکی خټیدا کفتوکټی داده مرکټ، سه ری یه کجاره کی ده نټ ته وه، هر له توټی ئه م کتټ به دا چیر کی قرزا ه سپټ ه که ده بینین، که باس له وه ده کات چاکه بکه ی بیده ی به دم ئاوه وه، له وه چاکتره بیر له تټ ه و خراپه ی به رامبه ر بکه ی ته وه، هه میشه گټی قین له ناختا بټ سټی بټ چیر که که ش به کیسه بټ ده سټی ده کات که گټ ماوټ کی له بټق و قرزا ه وردیله کانی تر زه وت کردوه، تا پټی هټش له ته وټی هه وټ واسیوه، به هیچ کلټ جټک گټ ماوه که به رنada، نایه وټ ئه وانی تریش به ئاره زووی خټیان ده ست له ملانی شادی و شه پ و هوټی ئاوی گټ ماوه که بن. رټژک باران کی به لټ زمه هه ده کات، گټ ماوه که نرکه ی دټ له ئاوی تازه باریودا یه کټک له بټقه خټرخوازه کان به زه یی به قرزا ه که دا دټ ته وه و نایه وټ بخنکټ، ده یه وټ رټنمایي بکات که نار بگرټ، هه تا ئاوی لافاوه که نه بخنکټ نټ، بټیه له گه بټقه کانی دیکه دا پټی ده بټت: - نه چټ ته گټ ماوه که وه و به لاټ یه که دا گوزه ر بکات، به مام قرزا ه که له سه ر شه ه نگټزی و ناخ هټشی خټی به رده وام ده بټ، پټیانده بټت: خه یاټتان خاوه ده تانه وټ گټ ماوه که کم پټ چټ بکن، گټ ماوه که بټخټان داگیر بکن، هه رگیز بټوای پټیان نایه و پاش کا ترمټرټک نابا لافاوټ کی به سام دټ و دار و ده وه ن ده پټ چټ ته وه. گټ ماوه که ی قرزا یش سه ر و ژټر ده بټ.

ئه م چیر که بیروټ ای مرټکان ده رده خات، که هه ندټک له ئینسانه کان هټنده ناخ هټشن، هه رگیز قسه ی راست لایان بټشتی نییه و هټنده سوورن له سه ر ئاکاری نابه جټی خټیان، له ناخی خټیان وه له ده ورو به ر ده وټانن، به هیچ جټرټک به بټنمووی و قسه ی به سوودی خه کانی دیکه و هاوټټیان ناکه ن، ئه نجام له زه لکاوی نه زانی و کینه ی خټیاندا سه ر ده نټ نه وه، بټیه مناټانم مرټق هه میشه ده بټ له خه کی دانه بټ و قسه ی به پټز و بټنمایي ده ورو به ر وه رگرټ، په ند له ئامټژگاری ده ورو به ری خټی وه رگرټ.

هر له م کتټ به دا چاومان ده که وټ به چیر کی (قوتا بیه کی ته مبهټ). باس له قوتا بیه کی په رپووت ده کات هه میشه چاو به وانه کانیدا ناگټټ و په رتوو که کانی په رپووتن و ته وه زه ل به هیچ شټوه یه ک ئاوټ له ماندوبوونی مامټستا و هنجی باوک و دایک و ساټانی به هه ده ری نادات، بټیه مامټستا کان خټشیان ناوټ. خه کی لټی ده پرسن بټ

ناخوځنځت بيانووی ئه‌وه‌یه که تڼاگا، له‌سهری ساځدا مام‌ستاکی بانگی ده‌کات و پځی ده‌ځت ئه‌مه ئه‌نجامی هه‌موو وانه‌کانته و له‌هیچ ده‌رس‌کدا ده‌رنه‌چوویته. دیاره له‌ ئه‌نجامی ته‌مبه‌ځی و ته‌وه‌زه‌لی ځ‌ته‌وه روویداوه. هه‌موو هاوځ‌کانته ده‌چنه پځلی پځنجه‌م و ته‌نها تڼ نه‌ب له‌ پځلی چواره‌مدا ده‌م‌نیته‌وه سهره‌ځای ساځکی ماندوووون و ها‌تووچ‌کردن و مه‌سره‌فت و ها‌تنت بځ قوتا‌بخانه.

بځیه قوتا‌بیه‌که شه‌رمه‌زار ده‌بځ و ئینجا ده‌زانځ سهرنه‌که‌وتن چه‌ند ناخ‌شه که له‌ ئه‌نجامی هه‌ځه‌ځی رځ‌ژانه‌ی ځ‌یه‌وه، به‌م ئاکامه ناخ‌شه گه‌یشته‌وه، به‌ام کار له‌کار ترازا و په‌شیمانی سوودی نییه، بځیه منا‌انم ئ‌وه‌ش ده‌بځ له‌ ئاستی ئه‌م ج‌ره قوتا‌بیا نه‌ه‌و‌ست وه‌رگرن، ځ‌نمایان بکه‌ن، نه‌ه‌ځ‌ن نموونه‌ی له‌و ش‌وه‌یه له‌ ن‌وماندا سهره‌ځدا، ده‌بځ ځ‌تانیش هه‌میشه چوست و چالاک رځ‌ژانه وانه‌کانتان به‌سهر بکه‌نه‌وه، هه‌تا بینه نه‌وه‌یه‌کی به‌کاری دوا رځ‌ژ و گه‌ل و میلله‌ت و نیشتمان له‌سهر ئ‌وه‌ راوه‌ستاوه و چاوه‌ځوانی هیمه‌تانه. له‌ نامیلکه‌ی دووه‌مدا چیر‌کی (سهربه‌ستی)م خو‌نده‌وه باس له‌ پیر‌زی هاوځ‌یه‌تی ده‌کات، که چ‌ن دانا ک‌تر‌کی به‌ند کردووه، بځ لای هاوځ‌کانی ف‌یوه، نیگه‌رانی دایده‌گرځ، به‌ام دایکی د‌ی ده‌داته‌وه و که ئه‌ویش خه‌یا‌ی هاوځ‌کانی ل‌یداوه و ف‌یوه بځ ئه‌وه‌ی به‌ هاوځ‌تیان شادبځ ت‌یده‌گه‌یه‌نت ئه‌م چ‌ن ناتوان‌ت ده‌سبه‌رداری “گ‌ران و کاروانی” هاوځ‌ی بځ، ئه‌و ک‌تره‌ش به‌و ش‌وه‌یه هاوځ‌یه‌تی هاوځ‌کانی لا پیر‌زه و بځ ئه‌وان له‌ قه‌فه‌سی ته‌نگدا ناژی. بځیه دانا یه‌کسهر ت‌ده‌گات و ده‌سته‌دکات به‌ زه‌رده‌خه‌نه و قسه و په‌نده‌کانی دایکی ده‌بنه زه‌نگ‌ک هزری ځ‌اده‌چه‌ه‌ک‌نن.

دوا چیر‌کی ئه‌م نامیلکه‌یه م‌رووله‌یه، باس له‌ م‌رووله‌یه‌کی چاپک ده‌کات ده‌یه‌وت خواردن‌ک بخاته ما‌ه‌که‌یه‌وه، به‌ام ز‌ر ماندوو ده‌بځ، ئه‌م م‌رووله‌یه داوا له‌ م‌رووله‌یه‌کی سوور ده‌کات، به‌ام م‌رووله‌که گا‌ته‌ی به‌ قسه‌کانی د‌ت و یارمه‌تی نادات، ځ‌ژان د‌ت م‌رووله‌ سووره‌که قاچ‌کی ده‌شک‌، داوای یارمه‌تی له‌م م‌رووله‌ ره‌شه ده‌کات، م‌رووله‌که‌ش به‌هانا‌یه‌وه ده‌چ‌ت. هاوځ‌کانی بانگ ده‌کات، له‌م به‌شه ځ‌راکه‌شی ده‌دات‌. ل‌ره‌دا چیر‌کنووس به‌ منا‌ان ده‌ځ‌ت: ده‌بځ مر‌ف به‌خشنده‌بځ و هه‌میشه چاکه‌خوازی و کار و کرده‌وه‌ی به‌رامبه‌ر کاری ت‌نه‌کات، وه‌کو ئه‌وان ره‌فتار نه‌کات به‌کو به‌هانای ئه‌و که‌سانه‌شوه بځ. که رځ‌ژ‌ک ئاو‌بیان ل‌نه‌داوه‌ته‌وه، یارمه‌تیان نه‌داوه ل‌بوردنیش پیشه‌ی مر‌فی مه‌زنه و وانه‌یه‌ک به‌گو‌ی گه‌وره و بچووکی ئه‌م چیر‌که‌دا ئه‌دات.

بځیه مایه‌ی ده‌ستخ‌شیه کاک نه‌وزاد توانیب‌تی له‌ بواری منا‌اندا ک‌مه‌ځ‌کی چیر‌کی منا‌انه‌ی په‌ند ئام‌ز و چاکه‌خوازی نووسیځ،

توانیبـتی کتـبخانهـی کوردی دهـمهـند بکات، بهـم جـره چیرـکانه،
هرچهـنده چیرـکهـکان لهـ خانهـی پهـند و چاکه و پهـروهـرده بهـولـوه زـر
پهـلناهاوـژ و لایهـنی زانست لهـنـویاندا کهـمـک بزره. بهـام جـگهـی
شانازییه که نووسهـرانمان بتوانن لایهـک لهـ منـان بکهـنهـوه، لهـم
جـره چیرـکانه بهـشیان نهـکن، ئـمه چیرـکنووسمان زـره رـمان
نووسیشمان ههـنه، بهـام وهـکو چیرـکی منـان لهـم شارهـدا، ههـتا بهـی
کهـم چیرـکنووس دهـستی بهـ بابهـتی منـان درـژکردووه، بهـیه لهـای
خـمهـوه دهـستی کاک نهـوزاد دهـگوشم بهـ ئهـم بهـرهـمانهـی و هیوادارم
نموونهـی زـرب و ههـمیشه خـرخوازانه و دـپاکانه لهـ منـان و
سهـبردهـی ژیانیان بهـوانن و دـیان بهـگهـرد و قهـمهـیان بهـپـز و
چاوگیان روون و سهـرچاوهـی ئیلهـامیان گهـشاوهـبهـ.

ستار ئـحمـد